

عنوان مقاله:

همزیستی ادب غنایی و تعلیمی در آینه تحلیل بینامتنی آثار نظامی و قابوس نامه بر اساس نظریه ژرار زنت

محل انتشار:

دوفصلنامه زبان و ادب فارسی، دوره 76، شماره 247 (سال: 1402)

تعداد صفحات اصل مقاله: 26

نویسندگان:

فرامرز جلالت - گروه زبان و ادبیات فارسی، واحد اردبیل، دانشگاه آزاد اسلامی، اردبیل، ایران (نویسنده مسوول)

ابراهیم دانش - گروه زبان و ادبیات فارسی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه محقق اردبیلی

خلاصه مقاله:

تحلیل روابط بینامتنی متون ادبی ژانرهای مختلف، یکی از راهکارهای عملی بررسی آمیختگی یا «همزیستی» انواع ادبی است. قابوس نامه و آثار نظامی به عنوان متونی کانونی در ادب فارسی، نقش رسانه ای در دادوستد فرهنگی، ادبی و تمدنی ایران داشته اند. تاثیرپذیری نظامی از قابوس نامه با شواهد چشمگیر بینامتنی قابل اثبات است. از نشانه های مهم این تاثیرپذیری، رسوخ اندیشگانی و زبانی قابوس نامه در آثار اوست. بررسی آثار نظامی و قابوس نامه، اهمیت تعاملات بینامتنی را در همزیستی انواع ادبی نشان می دهد. این مقاله به روش توصیفی-تحلیلی، بینامتنیت قابوس نامه و آثار نظامی را با ارائه شواهد، بررسی کرده، به این نتیجه رسیده است که تعاملات بینامتنی، آشکارا نشان دهنده دادوستد انواع مختلف ادبی است. عنصرالمعالی و نظامی هر دو به همزیستی انواع ادبی اشراف داشته، از این طریق گفتگویی بین انواع و آثار ادبی برقرار کرده اند. در قابوس نامه علاوه بر اختصاص باب هایی به غنا و حماسه، در مطاوی مطالب تعلیمی نیز عناصر غنایی و حماسی به کار رفته است. نظامی نیز به فراخور بافت متنی و موقعیتی آثار غیرتعلیمی خود، از عناصر تعلیمی به عنوان اجزائی جدایی ناپذیر، استفاده کرده است که از نمونه های بارز آن درج «اندرزنامه» در آثار غنایی و حماسی خود، بویژه در ادامه «ساقی نامه» هاست. فراوانی بینامتنیت ضمنی (تلمیح و اشاره) و صریح (عقد) نشان گر نبوغ و خلاقیت نظامی در استفاده از میراث منثور پیش از خود بویژه قابوس نامه است. وی به این میراث گران قدر جامه وزن، قافیه و تصاویر ادبی پوشانده، تا به آثار خود غنای محتوایی، اتساع معنایی، انسجام متنی و جذابیت هنری بخشد.

کلمات کلیدی:

همزیستی، انواع ادبی، بینامتنیت، نظامی، قابوس نامه

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1767815>

